

Zpráva z 5. ročníku Semináře ke zpřístupňování šedé literatury

Národní technická knihovna uspořádala 23. října 2012 pátý ročník Semináře ke zpřístupňování šedé literatury, jehož prostřednictvím zajišťuje prezentaci informací z oblasti šedé literatury a Národního úložiště šedé literatury, podporuje odbornou diskusi o šedé literatuře a přináší aktuality z této oblasti v národním i světovém kontextu. Seminář se konal stejně jako v minulém roce v Ballingově sále v NTK a navštívilo jej 136 účastníků.

Letošní ročník byl zaměřen především na šedou literaturu coby výsledek vědeckého výzkumu. Čeští i zahraniční přednášející se věnovali možnostem registrace, archivace a zpřístupnění dokumentů šedé literatury, které v rámci výzkumu vznikají. Na stejné téma byla uspořádána i diskuse panelu expertů. Seminář moderovala PhDr. Radka Římanová z NTK.

Vizuální prezentace všech přednášejících byly promítány paralelně v českém a anglickém jazyce a program celého semináře bylo letos možné sledovat díky streamovacímu odkazu online prostřednictvím časopisu Ikaros a na Technické univerzitě v Liberci. Sborník ze semináře bude brzy dostupný na webových stránkách služby NUŠL http://nusl.techlib.cz/index.php/Sbornik_2012 a videozáznamy a prezentace všech příspěvků budou uveřejněny v NUŠL na webové adrese www.nusl.cz.



Obr. č. 1. Zahájení semináře moderátorkou Radkou Římanovou

Národní úložiště šedé literatury v roce 2012

Jako každý rok, seminář byl zahájen příspěvkem, který shrnoval dění související s Národním úložištěm šedé literatury (NUŠL) v uplynulém roce. NUŠL vznikl v rámci čtyřletého projektu, který byl úspěšně zakončen v roce 2011. Od roku 2012 je provoz NUŠL standardní službou Národní technické knihovny. PhDr. Petra Pejšová uvedla ve svém příspěvku souhrn novinek o Digitálním repozitáři NUŠL, partnerské síti, uživatelském rozhraní i řešených problémech.

Prezentace ke stažení: http://nusl.techlib.cz/images/Pejsova_prezentace_2012_CZ.pdf

Šedá literatura 2.0

Tereza Simandlová z NTK navázala příspěvkem, představujícím šedou literaturu v souvislosti s moderními trendy v ICT. Její příspěvek byl zaměřen na šedou literaturu v kontextu platforem a nástrojů webu 2.0. Rostoucím trendem ve vědecké komunikaci je například microblogging, vědecké blogování a své místo si v distribučním cyklu šedé literatury postupně budují i vědecké sociální sítě. Kromě příkladů šedé literatury 2.0. v příspěvku byly zmíněny i problémy při propagaci šedé literatury a její komunity prostřednictvím sociálních médií.

Prezentace ke stažení: http://nysl.techlib.cz/images/Simandlova_prezentace_2012_CZE.pdf

CRISTin: Current Research Information System In Norway

Program pokračoval prvním zahraničním příspěvkem – paní Anne Asserson z univerzity v Bergenu představila účastníkům semináře norský systém CRISTine. CRISTine slouží pro ukládání a zpřístupňování aktuálních výsledků výzkumu i informací o výzkumnících, projektech apod. Systém je určen všem norským institucím, jejichž výzkumné aktivity jsou financovány z veřejných peněz. V prezentaci byly představeny principy jeho fungování, typy registrovaných dokumentů, formáty metadat, informace o nově vyvíjených nástrojích apod. Nechyběla ani ukázka systému naživo.

Prezentace ke stažení: http://nysl.techlib.cz/images/Asserson_prezentace_2012_CZE.pdf

Šedá literatura na Mendelově univerzitě v Brně

Dopolední blok semináře zakončily Ing. Věra Svobodová a Bc. Vladimíra Perlová z Mendelovy univerzity v Brně. Ve své prezentaci shrnuly své zkušenosti s archivací a zpřístupňováním šedé literatury na Mendelově univerzitě (především vysokoškolské kvalifikační práce). Mendelova univerzita zatím nebuduje institucionální repozitář, práce s šedou literaturou zde není koncepčně ošetřena. Vysokoškolské kvalifikační práce jsou po obhájení odevzdávány do knihovny v tištěné podobě a dále zpřístupňovány elektronicky v Univerzitním informačním systému. Přesto se podařilo navázat spolupráci MENDELU s NUŠL, část příspěvku byla věnována i zkušenostem s přípravou dat pro sklizení do NUŠL prostřednictvím protokolu OAI-PMH.

Prezentace ke stažení: http://nysl.techlib.cz/images/Svobodova_Perlova_prezentace_CZE.pdf



Obr. č. 2 Pohled do Ballingova sálu

Šedá literatura na Výzkumném ústavu geodetickém, kartografickém a topografickém

Po přestávce na oběd zahájil odpolední blok semináře Ing. Jiří Drozda z Výzkumného ústavu geodetického, kartografického a topografického (VÚGTK). Činnost ústavu je zaměřena na výzkum a vývoj v oblasti zeměměřičství, geodynamiky země, vývoji a testování nových technik, postupů a software a odborným konzultacím v těchto oblastech. Při těchto činnostech vzniká velké množství šedé literatury, kterou VÚGTK částečně zveřejňuje prostřednictvím svých webových stránek. V roce 2011 VÚGTK začal koncepčně řešit uchování šedé literatury s cílem vybudovat digitální repozitář, z něhož by následně byla metadata a plné texty šedé literatury předávány do NUSL.

Prezentace ke stažení: http://nusi.techlib.cz/images/Drozda_prezentace_2012_CZE.pdf

Majetková práva na výsledky z výzkumu a možnosti jejich zpřístupnění veřejnosti

Velký zájem vzbudil už téměř tradičně příspěvek z oblasti práva, tentokrát zaměřený na majetková práva na výsledky výzkumu a na možnosti jejich zpřístupnění veřejnosti. Příspěvek měl přednést Mgr. Jaromír Šavelka z Právnické fakulty Masarykovy univerzity, ten bohužel kvůli pracovní vytíženosti nemohl na seminář dorazit, příspěvku se tedy ujal jeho kolega JUDr. Radim Polčák. V úvodu prezentace zazněl stručný přehled majetkových práv, jež se mohou k výsledkům výzkumu vztahovat. Následně byly představeny právní překážky, které mohou bránit následnému zpřístupnění těchto výsledků veřejnosti. Hlavní část prezentace byla věnována doporučením, jak zajistit, aby takové překážky nevyvstávaly a výsledky mohly být zdarma poskytovány veřejnosti, aniž by docházelo k neoprávněným zásahům do majetkových práv třetích osob.

Zpřístupnění výsledků vědy a výzkumu - Panelová diskuse

Panelová diskuse byla s velkým úspěchem uspořádána již v loňském ročníku, letos byla proto do programu také zařazena. Téma panelové diskuse korespondovalo s hlavním tématem semináře. Prostřednictvím diskuse byly představeny názory odborníků na možnosti a problémy zpřístupnění dokumentů, které v rámci výzkumu vznikají. Panelovou diskusi moderovala Radka Římanová, zúčastnili se JUDr. Radim Polčák z Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Prof. Ing. Stanislava Hronová z Rady pro vědu, výzkum a inovace, Prof. Ing. Petr Ráb z Akademie věd a Mgr. Aleš Kroupa z Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí.



Obr. č. 3 Panelová diskuse

Nové funkce a technologie v budoucích verzích Invenia

Poslední blok semináře byl více zaměřený na informační technologie. Jako první v tomto bloku vystoupil pan Jiří Kunčar, který přijel ze švýcarského CERNu. Příspěvek pojednával o open-source softwaru pro digitální knihovny Invenio, vyvíjeného v laboratořích CERNu (Evropská organizace pro jaderný výzkum). Software pokrývá všechny aspekty řízení digitální knihovny nebo úložiště dokumentů na webu a byl proto využit i pro Digitální repozitář NUŠL. Pan Kunčar představil novou verzi a nové funkce softwaru Invenio, především zlepšení full-textového vyhledávání pomocí externích ranking nástrojů, management multimediálních objektů, modul výpůjček aj.

Prezentace ke stažení: http://nysl.techlib.cz/images/Kunacr_prezentace_2012_CZE.pdf

Systém Invenio v rámci NUŠL - verze 1.0 a další novinky

I další prezentace byla věnována softwaru Invenio, tentokrát jeho vývoji v rámci Digitálního repozitáře NUŠL. Nová administrátorka Invenia v rámci NUŠL, Mgr. Jana Slouková z NTK, představila nové funkce, které usnadňují práci s repozitářem uživatelům NUŠL - zlepšení vyhledávání, prezentace záznamů a především možnost exportu dat do různých citačních manažerů. V návaznosti na vydání nové verze Invenia byl vytvořen také nový instalační skript, který je volně k dispozici a zjednodušuje práci zájemcům o vytvoření vlastního repozitáře instalaci v rámci lokální instalace systému.

Prezentace ke stažení: http://nysl.techlib.cz/images/Sloukova_prezentace_2012_CZE.pdf

Novinky v Centrálním rozhraní NUŠL

Poslední přednáška se týkala Centrálního rozhraní NUŠL (www.nysl.cz), které využívá vyhledávací systém FAST Search. K Centrálnímu rozhraní NUŠL je již připojeno přes 90 partnerských institucí NUŠL, státních i soukromých vysokých škol, výzkumných organizací, knihoven, muzeí a dalších. Různorodost zaměření těchto institucí vedla k dalším rozšířením a úpravám v Centrálním rozhraní NUŠL, které využívá vyhledávací systém FAST Search. Mgr. Lucie Pavlová z firmy INACD představila nové funkce a vylepšení Centrálního rozhraní NUŠL a také novinky z vývoje vyhledávacího systému FAST samotného.

Prezentace ke stažení: http://nysl.techlib.cz/images/Pavlova_prezentace_2012_CZE.pdf